

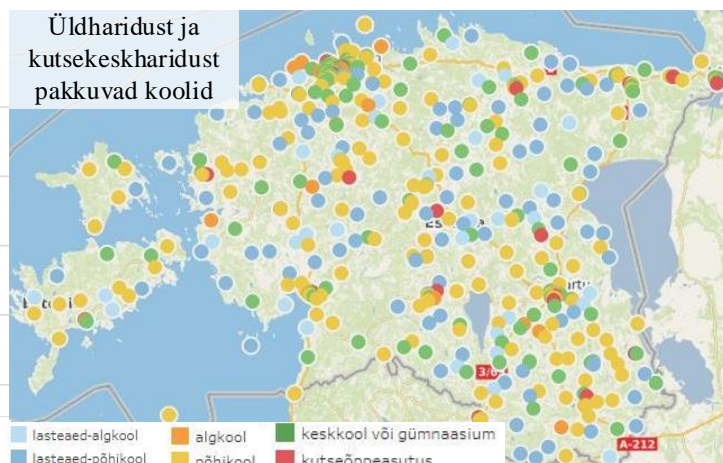
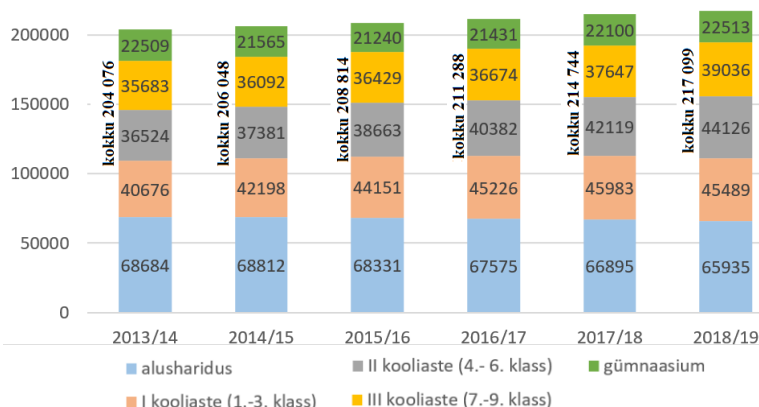
ÜLDHARIDUSVALDKONNA ÜLEVAADE

2018

Peamised trendid ja andmed

- Üldharidus jaguneb alus-, põhi- ja üldkeskhariduseks. Põhihariduses on kolm kooliastet: 1.–3. klass (I aste); 4.–6. kl (II aste); 7.–9. klass (III aste). Keskskooliastet saab omandada gümnaasiumides ja kutseõppeasutustes.
- Alusharidust pakkuvaid **koolieelseid lasteasutusi on 618**, põhi- ja üldkeskharidust pakkuvaid **üldhariduskooli 532, sh 15 täiskasvanute gümnaasiumi**. Üldhariduskoolidest 442 on munitsipaalkoolid, 34 riigikoolid ja 56 erakoolid. Alates 2009. aastast on käivitunud koolivõrgu reform, mille eesmärk on lahutada põhikooli- ja gümnaasiumiharidus institutsionaalselt ja luua igasse maakonda vähemalt üks riigigümnaasium. 2018/19 õppeaastal tegutseb **15 riigigümnaasiumi**, mis on loodud 13 maakonda (2023. a eesmärk 24). Kutsekeskharidust saab omandada **kutseõppeasutustes (26)**.
- 2018. a seisuga on alusharidust omandavate laste arv kasvanud võrreldes 2008. a. ligi 7%- **lasteaedades käib 1,5-6-aastastest lastest 90,5%**. Munitsipaal- ja eralasteaedades käib vastavalt 96% ja 4% lastest.
- **Õpilaste arv üldhariduskoolide statsionaarses õppes kasvab (koguarv veidi üle 151 000)**, piirkonniti on muutused siiski väga erinevad. Põhikooliõpilaste arv on viimasel kümnendil kasvanud Harjumaal (40%), Tartumaal (20%) ning Raplamaal (2%). Suurim statsionaarses õppes põhihariduse omandajate vähenemine on viimasel kümnendil aset leidnud Hiiu-, Jõgeva- ja Valgamaal.
- **Gümnaasiumiõpilaste arv on viimasel kümnendil oluliselt langenud** kõigis maakondades. Väikseim kahanemine on olnud Harjumaal (8%) ning Tartumaal (16%), suurim Võrumaal (55%).
- **Põhikooli lõpetanutest jätkas 2018. a 71% üldkeskhariduses ning 26% jätkas õpinguid kutsehariduses** – see trend on viimase alates 90ndatest püsitud muutumatuna.
- **Õppetöö katkestajate määr on nii põhikooli kolmandas kooliastmes (0,3%) kui ka gümnaasiumi I aastal (1%) madal.**
- **IT haridust kui keerulisemaid ja süvendatumaid IT oskusi õpivad u 36% üldhariduskoolide õpilastest (kokku u 90% koolides)**. IT oskuste õpe on u 60% lasteaedades. 2018. a tasemetöö näitas, et 84% põhikooli ja gümnaasiumi lõpuklasside õpilastel on keskmine või kõrgem digipädevuse tase.
- **Lasteaedades töötab 7934 õpetajat** (neist mehi alla 1%). Lasteaiaõpetaja **keskmine brutokuupalk on viimase viie aastaga kasvanud poole võrra** olles 2018.a esialgsel andmetel 1038 eurot. Alates 2019. a jaanuarist on kõigis omavalitsustes lasteaiaõpetajate palgad vähemalt 90% kooliõpetaja miinimumist ehk 1125 eurot kuus ja magistrikaadiga õpetajatel 100% ehk 1250 eurot kuus.
- **Õpetajate arv üldhariduskoolides on ca 15 470**, neist 86% naise ja 14 % mehi. 29-aastaseid ja nooremaid õpetajaid on 9%, enim õpetajaid on vanuses 50-59 (29%). Munitsipaalkoolide **õpetajate keskmine palk on viimase viie aastaga kasvanud enam kui 40%**, 2018. a oli see 1478 eurot (113% Eesti keskmisest palgast), 2020. a eesmärk on 120% Eesti keskmisest palgast.

Joonis: Õpilaste arv kooliastmete lõikes

Allikas: EHIS

Eesti elukestva õppe strateegia 2020 (EÕS 2020)

Üldeesmärk: kõigile Eesti inimestele on loodud nende vajadustele ning võimetele vastavad õpivõimalused kogu elukaare jooksul, et tagada neile isiksusena väärika eneseteostuse võimalused ühiskonnas, töö- ja pereelus.

Üldharidusprogramm (EÕS 2020 rakendamine)

Üldeesmärk: tagada kõigile õpilastele võrdne ligipääs kvaliteetsele üldharidusele ja valmisolek edasisteks haridusvalikuteks.

Meetmed:

1. Üldharidusõppe kvaliteedi tagamine;
2. Võrdsete võimaluste tagamine üldhariduses;
3. Ligipääsu tagamine üldharidusele.

Olulisemad mõõdikud	2015	2016	2017	2018	2020 (siht)	Programmi suuremad kulud (2019. a eelarve 441,5 mln)
						Haridustoetused munitsipaal- ja erakoolidele ning õppekohtade tagamine riigikoolides 404,8 mln Lapsehoiu ja alushariduse kontseptsiooni elluviimine 15,4 mln Riiklike õppekavade arendamine ja rakendamise toetamine 6,3 mln Kasava hariduskorralduse elluviimine ja seire 5,3 mln Valitsussektori kulud: 2017. a 518,6 mln (2,2% SKP-st, 38% kogu hariduskuludest); kogukulu õpilase kohta 3555 €. KOV kulud: 2017. a 484 mln; kogukulu õpilase kohta kuus 297 €. HTM toetus erakoolidele: 2017. a 18,4 mln; toetus õpilase kohta kuus 194 €
Madalal tasemel oskustega (PISA uuringus alla 2. taseme saavutanud) õpilaste osakaal (%): funktsionaalne lugemisoskus; matemaatiline kirjaoskus; loodusteaduslik kirjaoskus	10,7/ 11,2/ 8,7	-	-	7,5/ 8,0/ 5,0 ¹	-	
Tiiptasemel oskustega (PISA uuringus 5. ja 6. taseme saavutanud) õpilaste osakaal (%): funktsionaalne lugemisoskus; matemaatiline kirjaoskus; loodusteaduslik kirjaoskus (EÕS)	11,1/ 14,2/ 13,5	-	-	vähemalt 10/ 16/ 14,4 ¹	-	
Eesti keelest erineva emakeelega põhikooli lõpetajate osakaal, kes valdavad eesti keelt vähemalt tasemel B1 (%) (EÕS)	67,5%	68,7%	65,7%	69,2%	90%	

1- mõõdiku tase selgub 2019. aastal

Olulisemad tegevused, arendused või protsessid 2015–2020

2015	2016	2017	2018	2019–2020 siht
<ul style="list-style-type: none"> - Väärtusarengu- programmi jätkuprogrammi rakendamine; - Alushariduse ja lapsehoiu kontseptsiooni koostamine; - Gümnaasiumide lisandväärtuse hindamine; - E-tasemetööde algus põhihariduses; - Digioskuste õppeks seadmete ostmise ja koolituste kättesaadavuse toetamise suurendamine (Progetiiger). 	<ul style="list-style-type: none"> - Kiusamisvaba haridustee kontseptsiooni koostamine; - Riigi- ja sisekai tseõpetuse kontseptsiooni koostamine ja rakendamine; - Üleriigilise õpilaste rahulolu küsitluste läbiviimine; - Multikultuurse kooli kontseptsiooni „Koosõppiv kool“ tööversiooni koostamine. 	<ul style="list-style-type: none"> - Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (PGSi) muutmise seaduse eelnõu väljatöötamine; - Ujumise algõpetusele esitatavate nõuete ajakohastamine; - Eesti keele kui teise keele õppe kvaliteedi arendamine; - Tagasipöördujate laste õppima asumise toetamine; - Alushariduse seaduse väljatöötamiskavatsuse koostamine; - Lasteaiaõpetajate tööjõukulude toetuse meetme väljatöötamine; - Haridusuudenduslike koostööprojektide käivitamine õppe praktilisemaks muutmiseks ja digioskuste arendamiseks (Klass+). 	<ul style="list-style-type: none"> - Keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava 2019-22 koostamine; - Tugispetsialistide lähtetoetuse rakendamine ning täiendav rahaline tugi kooli pidajatele tugiteenuste kättesaadavus parandamiseks; - Õppeasutuste riskipõhine hindamine; - Riiklike õppekavade (RÕK) ainekavade õpitulemuste uuendamine õppekavade suurema sidususe (alus-, põhi- ja keskhariidus) tagamiseks; - PGS muutmise seaduse ettepanekute koostamine (õppekorraldus ja välis hindamine); - Üldpädevuste e-hindamisvahendite väljatöötamine; - IT hariduse kättesaadavuse suurendamine; - Pilootprojekti „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega rühmas“ algatamine lisaõpetaja toomiseks Ida-Virumaa ja Tallinna lasteaedadesse; - Digitaalse õppematerjali kättesaadavuse tagamine. 	<ul style="list-style-type: none"> - Alushariduse seaduse eelnõu väljatöötamine; - Koolieelse lasteasutuse RÕK muutmise eelnõu väljatöötamine; - PGSis õppekorralduse ja kooli lõpetamise tingimuste ja arvlemise korra ajakohastamine; - Põhikooli ja gümnaasiumi RÕK kaasaajastamine ja sidusus teiste haridustasemetega; - Kasava hariduskorralduse rakenduskava välja töötamine aastateks 2019-20; - Mitmekultuurilise hariduse kontseptsiooni koostamine, sh eesti keel teise keelena kontseptsiooni uuendamine; - Järelevalve põhimõtete ja korralduse kaasaajastamine; - Süsteemi loomine andekate õpilaste toetamiseks; - E-eksamitele üleminekuks võimaluste loomine; - IT hariduse kõigile üldhariduskoolide õpilastele kättesaadavaks tegemine; - Õppekava rakendamiseks vajaliku digitaalse õppevara kättesaadavuse tagamine; - Digipädevuste selgem määratlemine ainekavades.

Peamised õigusaktid ja dokumendid

Strateegiad, seadused ja määrused	Ministeeriumi dokumendid	EL
<ul style="list-style-type: none"> * Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ * Eesti elukestva õppe strateegia 2020 * Eesti infoühiskonna arengukava 2020 * Eesti Vabariigi haridusseadus * Koolieelse lasteasutuse seadus * Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus * Erakooliseadus * Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava * Lihtsustatud riiklik õppekava * Põhikooli riiklik õppekava * Gümnaasiumi riiklik õppekava * Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja teenuste rakendamise kord * Direktori, õppealajuhatajate, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded 	<ul style="list-style-type: none"> * Üldharidusprogramm * Koolivõrgu programm * Programm Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning haridusasutuste juhid * Tööturu ja õppe tihedama seostamise programm * Täiskasvanuharidusprogramm * Digipöörde programm * HTM haldusala IT strateegia 	<ul style="list-style-type: none"> * Strateegiline raamistik Haridus ja koolitus (HK) 2020 * Strateegia Euroopa 2020 (<i>majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava</i>) * Teatis tugevama Euroopa väljakujundamine: noorte-, haridus- ja kultuuripoliitika roll * Teatis koolide arendamine ja õpetamise täiustamine, et anda noortele edasiseks eluks hea stardipositsioon * Euroopa Liidu Nõukogu soovitusel ühiste väärtuste, kaasava hariduse ja õpetamise kohta (2018) * Euroopa Liidu Nõukogu soovitusel võtmepädevuste kohta elukestvas õppes (2018) * Euroopa Liidu Nõukogu soovitusel kaasamise mitmekesisuse kohta (2017)

Peamised rollid ja koostöö

HTM Tagab alus-, põhi- ja üldkeskhariduse sidususe, arendab õigusruumi, kavandab ressursse, loob eeldused haridusnõudluse täitmiseks, kujundab rahvusvahemuste haridusega seotud poliitikat	SIM Riikliku õppekava läbiva teema "tervis ja ohutus" ellurakendamise toetamine; uimastiennetuse tööühm, valitsuskomisjon; kiusamisenetuse- ja väärtusprogrammid, koolide kodukordades olevad turvalisuse tagamise regulatsioonid, uussisserändajate tugivõrgustiku töös osalemine ja keeleõpe	KAM, Sisekaitseakadeemia Riigikaitse ja sisekaitseõpetuse toetamine	SA HITSA Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) hariduse edendamine; koolides digikultuuri loomise seiramine ning vajalike toetustmeetmete ellukutsumine; õpetajate ja koolijuhtide digipädevuste arendamise täienduskoolitused; uuenduslike pilootprogrammide elluviimine; hariduse e-teenuste arendamine
KEM Riikliku õppekava läbiva teema "keskkond ja jätkusuutlik areng" ellurakendamise toetamine; Keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava 2019-2022 rakendamine, Looduskaitse arengukava aastani 2020, kliimamuutustega kohanemise arengukava 2030 juhtkomisjon	SOM Noorte tööhõive; tervisekaitseõpped koolidele; riikliku lastekaitse korraldamine; Haigekassa kooliteravishoiuteenus; Töötukassa karjääriteenuste osutamine; rahvastiku tervise arengukava 2020–2030 täitmine	SA INNOVE Lasteaedade ja koolide nõustamine õppekavade koostamisel; tasemetööde, põhikooli lõpueksami ülesannete koostamine; riigieksamite ettevalmistamine ja läbiviimine; õppevara ja õppematerjali de kättesaadavuse korraldus; uuringute läbiviimise koordineerimine- nt PISA, TALIS, IELS, rahuloluküsitlused; täienduskoolitused õpetajatele lasteaija- ja koolijuhtidele, haridusspetsialistidele; EL struktuuri toetuste vahendamine	KOHALIKUD OMAVALITSUSED Omavalitsuse omanduses olevate koolide ja huvikoolide ülalpidamine, koolikohustuse täitmise kontroll, lastekaitse korraldamine kohalikul tasandil
KUM Muuseumiõppe toetamine, noorte huvihariduse toetamine, loimimine	MKM IT hariduse edendamine; digitaalse kirjaoskuse arendamine; e-teenuste arendamise raamistiku loomine; ettevõteteadlikkuse tõstmine; Vabariigi Valitsuse liikluskomisjon; liiklusalajuhatajate ümarlaud, liiklusohutusprogramm 2016–2025 elluviimiskava tegevuste täitmine	SA ARCHIMEDES Erasmus+ jm rahvusvahelised programmid	PEAMISED ESINDUSÜHINGUD Eesti Lasteadnike Liit Eesti Alushariduse Juhtide Ühendus Eesti Õpilasesinduste Liit Eesti Haridustöötajate Liit Eesti Õpetajate Liit Eesti Koolijuhtide Ühendus Eesti Lastevanemate Liit Eesti Eripedagoogide Liit Eesti Koolipsühholoogide Ühing Eesti Sotsiaalpedagoogide Ühendus Eesti Logopeedide Ühing
RAM Finantskirjaoskuse edendamine, strateegia komisjonis osalemine	JUM Alaealiste õiguserikkumiste ennetusmeetmed		

Regulaarsed uuringud ja seire

- **PISA-** hinnatakse 15-aastaste õpilaste teadmisi ja oskusi funktsionaalses lugemises, matemaatilises ja loodusteaduslikus kirjaoskuses.
- **TALIS-** rahvusvaheline õpetamise ja õppimise uuring, millega kogutakse andmeid õppekeskkonna ja õpetajate töötingimuste kohta.
- **ICT in Education-** Euroopa Komisjoni tellimisel läbi viidav uuring keskendub IKT kasutusele õppetöös ning koolide varustatusele IKT vahenditega.
- **EU Kids Online-** rahvusvaheline uuring 9-16-aastaste internetis käitumise, ohtude ja nende vältimise kohta.
- **IELS-** rahvusvaheline alushariduse ja laste heaolu uuring.
- **IEA-** rahvusvaheline kodanikuhariduse uuring (ICCS).
- **Rahulolu uuringud:** alushariduses – õpetajad ja lapsevanemad iga 3 a tagant; üldhariduses – õpilased (4. 8., 11. klass) igal aastal, lapsevanemad (1.-9. kl) ja õpetajad (1.-12. kl) iga 3 aasta tagant + täiskasvanute gümnaasiumite õppijad ja õpetajad.
- HITSA Progetiigri programmi tegevuste seire ja aruandlus.
- Digipädevuste arendamise ja IT hariduse koolipraktikate uuring (Praxis 2016/2017).